

v Ukraini : avtoref. dys. ... d-ra nauk z derzh. upr. : 25.00.04 / Drobot Ihor Oleksandrovych. – K., 2010. – 39 s.].

6. **Конституція** України : прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 черв. 1996 р. – К. : Преса України, 1997. – 80 с. [Konstytutsiia Ukrainy : pryiniata na piatii sesii Verkhovnoi Rady Ukrainy 28 cherv. 1996 r. – K. : Presa Ukrainy, 1997. – 80 s.].

7. **Крестєва Ю. В.** Інститут місцевого самоврядування в Україні : автореф. дис. ... канд. політ. наук : 23.00.02 / Крестєва Юлія Вікторівна. – Л., 2002. – 21 с. [Krestieva Yu. V. Instytut mistsevoho samovriaduvannia v Ukraini : avtoref. dys. ... kand. polit. nauk : 23.00.02 / Krestieva Yuliia Viktorivna. – L., 2002. – 21 s.].

8. **Кукарцев О. В.** Регіональна політика України: відносини «центр-регіони» як фактор забезпечення територіальної цілісності держави : автореф. дис. ... канд. політ. наук : 23.00.02 / Кукарцев Олег Вікторович. – Л., 2008. – 24 с. [Kukartsev O. V. Rehionalna polityka Ukrainy: vidnosyny «tsentr-rehiony» yak faktor zabezpechennia terytorialnoi tsilisnosti derzhavy : avtoref. dys. ... kand. polit. nauk : 23.00.02 / Kukartsev Oleh Viktorovych. – L., 2008. – 24 s.].

9. **Лазор О. Д.** Місцеве самоврядування. Вітчизняний та зарубіжний досвід : навч. посіб. / Оксана Лазор, Олег Лазор. – К. : Дакор, 2004. – 560 с. [Lazor O. D. Mistseve samovriaduvannia. Vitchyzniani ta zarubizhnyi dosvid : navch. posib. / Oksana Lazor, Oleh Lazor. – K. : Dakor, 2004. – 560 s.].

10. **Литвин І. І.** Адміністративно-правове регулювання взаємодії місцевих органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07 / Литвин Іван Іванович. – Запоріжжя, 2009. – 22 с. [Lytyvn I. I. Administratyvno-pravove rehuliuвання vzaieמודii mistsevykh orhaniv vykonavchoi vlady ta orhaniv mistsevoho samovriaduvannia : avtoref. dys. ... kand. yuryd. nauk : 12.00.07 / Lytyvn Ivan Ivanovych. – Zaporizhzhia, 2009. – 22 s.].

11. **Малиновський В.** Регіональне самоврядування в Україні: підходи до запровадження / Валентин Малиновський // Вісн. Нац. акад. держ. упр. при Президенті України : наук. журн. – 2010. – № 4. – С. 157 – 165 [Malynovskiy V. Rehionalne samovriaduvannia v Ukraini: pidkhody do zaprovadzhennia / Valentyn Malynovskiy // Visn. Nats. akad. derzh. upr. pry Prezydentovi Ukrainy : nauk. zhurn. – 2010. – № 4. – S. 157 – 165].

12. **Мельтюхова Н.** Реалізація принципу відкритості як інструмент практичного здійснення децентралізації влади / Надія Мельтюхова, Яна Ваніна // Вісн. Нац. акад. держ. упр. при Президенті України : наук. журн. – 2011. – № 1. – С. 165 – 174 [Meltiukhova N. Realizatsiia pryntsyuru vidkrytosti yak instrument praktychnoho zdiisnennia detsentralizatsii vlady / Nadiia Meltiukhova, Yana Vanina // Visn. Nats. akad. derzh. upr. pry Prezydentovi Ukrainy : nauk. zhurn. – 2011. – № 1. – S. 165 – 174].

13. **Сметанін Р. В.** Управління процесом децентралізації державної влади і розвитку місцевого самоврядування в Україні : автореф. дис. ... канд. наук з держ. упр. : 25.00.04 / Сметанін Роман Вікторович. – Донецьк,

2010. – 23 с. [Smetanin R. V. Upravlinnia protsesom detsentralizatsii derzhavnoi vlady i rozvytku mistsevoho samovriaduvannia v Ukraini : avtoref. dys. ... kand. nauk z derzh. upr. : 25.00.04 / Smetanin Roman Viktorovych. – Donetsk, 2010. – 23 s.].

14. **Сторожук І. П.** Організаційно-правове забезпечення принципів місцевого управління : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07 / Сторожук Ірина Петрівна. – К., 2010. – 23 с. [Storozhuk I. P. Orhanizatsiino-pravove zabezpechennia pryntsyupiv mistsevoho upravlinnia : avtoref. dys. ... kand. yuryd. nauk : 12.00.07 / Storozhuk Iryna Petrivna. – K., 2010. – 23 s.].

15. **Успішні** практики децентралізованого надання послуг: набуваемо, примножуємо та поширюємо позитивний досвід (Фаза I проєкту: 2007 – 2009) : інформ. вид. – К. : Золоті ворота, 2009. – 64 с. [Uspishni praktyky detsentralizovanoho nadannia posluh: nabuvaiemo, pry mnozhuemo ta poshyriuiemo pozytyvnyi dosvid (Faza I proektu: 2007 – 2009) : inform. vyd. – K. : Zoloti vorota, 2009. – 64 s.].

Надійшла до редколегії 02.07.15

УДК 352.075.31

Тетяна ТАРАСЕНКО

*Національна академія державного управління
при Президенті України*

Дніпропетровський регіональний інститут державного управління

ЗВІТУВАННЯ СІЛЬСЬКОГО, СЕЛИЩНОГО, МІСЬКОГО ГОЛІВ У КОНТЕКСТІ РОЗВИТКУ ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВИХ ОСНОВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ В УКРАЇНІ

Розкриваються особливості звітування сільських, селищних, міських голів про свою роботу та роботу виконавчих органів рад. На основі аналізу нормативно-правових актів та врахування основних труднощів, які виникають на практиці, обґрунтовується необхідність конкретизації процедури проведення цієї організаційної форми роботи сільських, селищних, міських голів у локальних нормативних актах. Звітування розглядається як важливий засіб забезпечення відповідальності головної посадової особи територіальної громади та зміцнення довіри в системі місцевого самоврядування.

Ключові слова: місцеве самоврядування, територіальна громада, голови сільських, селищних, міських рад, реформування місцевого самоврядування.

Tetiana Tarasenko. Village, town, city chairman reporting as a problem of development of organizational and legal basis of local self-government in Ukraine

© Тарасенко Т. М., 2015

Peculiarities of village, town or city chairman reporting on their work and on the work of executive bodies of a council are examined in the article. Basing on the analysis of legislative acts and considering main difficulties which arise at practice, the necessity of particularization of the procedure of this organizational form of village, town, city chairman work in local normative acts. The reporting is viewed as an important means of providing responsibility of a main official or a territorial community and gaining confidence in the system of local government.

Key words: local self-government, territorial community, chairman of village, town, city council, reforming of local self-government.

Статус голів сільських, селищних, міських рад, як головних посадових осіб територіальної громади, осіб, які головуєть на засіданнях рад, очолюють виконавчий комітет рад, визначає необхідність конкретизації організаційних форм роботи. Актуальність регламентації процедур з питань реалізації повноважень голів сільських, селищних, міських рад підтверджується існуючими проблемами практичного застосування норм вітчизняного законодавства в цій сфері. Зокрема, це стосується питання звітування голів рад про свою роботу та роботу виконавчих органів рад. Важливість звітування як організаційної форми роботи голів сільських, селищних, міських рад полягає в її спрямованості на забезпечення відповідальності голови за свою діяльність, відкритості й довіри до нього та органів місцевого самоврядування з боку територіальної громади. Значущість цієї проблематики підтверджується декларативним, формальним підходом до застосування таких основних принципів місцевого самоврядування в Україні, як гласність, підзвітність та відповідальність перед територіальними громадами їх органів та посадових осіб.

Сьогодні все більша увага вітчизняних дослідників до проблематики місцевого самоврядування пов'язується з початком найбільш важливого, з моменту прийняття Конституції та Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні», періоду в історії розвитку місцевого самоврядування – реформування цієї системи та територіальної організації влади на засадах принципів децентралізації та субсидіарності. Це обумовлює необхідність забезпечення належного наукового супроводження змін у місцевому самоврядуванні, спрямування наукових пошуків на практичну діяльність. Особливо гостро відчувається потреба досліджень функцій, форм, методів і процедур діяльності органів і посадових осіб місцевого самоврядування, зокрема голів сільських, селищних, міських рад, оскільки якість роботи головної посадової особи територіальної громади значною мірою визначає ефективність та результативність функціонування місцевого самоврядування на базовому рівні. Практика вимагає розробки методичних рекомендацій щодо реалізації функцій, виконання повноважень

голів сільських, селищних, міських рад в умовах змін адміністративно-територіального поділу на рівні територіальних громад, запровадження нових форм співробітництва територіальних громад.

Крім того, більшої уваги фахівців потребує питання відповідальності органів та посадових осіб місцевого самоврядування. Проблема забезпечення відповідальності як важлива складова побудови ефективного функціонального та організаційного механізму системи місцевого самоврядування є однією з ключових, яку необхідно розв'язати в процесі реформування цієї системи. Адже вітчизняний досвід, на жаль, не дає змоги говорити про практику звітування як дієвий засіб у формуванні відповідальності голів сільських, селищних, міських рад перед територіальною громадою.

Аналіз наукової літератури свідчить про значну увагу дослідників до проблеми нормативно-правового забезпечення розвитку місцевого самоврядування та вдосконалення територіальної організації влади в Україні. До актуальних напрямів, які потребують подальших наукових пошуків, належить питання організації діяльності органів та посадових осіб місцевого самоврядування в умовах зростаючих вимог громадян, територіальних громад до вирішення питань місцевого значення. Цей напрям висвітлюється в наукових публікаціях, присвячених розгляду методів здійснення місцевого самоврядування (В. Борденюк), повноважень представницьких органів місцевого самоврядування (П. Діхтієвський, А. Бучинська), організаційних форм діяльності органів місцевого самоврядування (Ю. Шпак), форми забезпечення відповідальності органів місцевого самоврядування (В. Чурсін), змісту та форм актів органів та посадових осіб місцевого самоврядування (А. Кузнецов), організації діяльності виконавчих органів місцевих рад (О. Кулешов) тощо [1 – 4; 9 – 10]. Однак проблема підзвітності та відповідальності голів сільських, селищних, міських рад (голів громад) потребує більш ґрунтовного розгляду та визначення кроків удосконалення організаційно-правового забезпечення відповідно до базових принципів місцевого самоврядування в Україні.

Мета статті – розкрити особливості звітування сільських, селищних, міських голів про свою роботу та роботу виконавчих органів рад і розробити рекомендації щодо вдосконалення цієї організаційної форми роботи. Процедура звітування розглядається як важливий засіб забезпечення відповідальності головної посадової особи територіальної громади та зміцнення довіри в системі місцевого самоврядування.

Сільські, селищні, міські голови є окремими суб'єктами

вітчизняної системи місцевого самоврядування. Закон України «Про місцеве самоврядування в Україні» визначає, що сільські, селищні, міські голови є підзвітними, підконтрольними й відповідальними перед територіальною громадою, перед відповідною радою, а з питань здійснення виконавчими органами рад повноважень органів виконавчої влади – також підконтрольними відповідним органам виконавчої влади [7].

Відповідно сільські, селищні, міські голови є самостійними суб'єктами відповідальності за вирішення питань місцевого значення. Так, у Законі України «Про місцеве самоврядування в Україні» їх віднесено до елементів системи місцевого самоврядування (ст. 5) та головних посадових осіб територіальної громади (ст. 12) з наділенням повноваженнями у вирішенні питань місцевого значення (ст. 42) [6, с. 14; 7]. Питання відповідальності голів сільських, селищних, міських рад обумовлене колом їх повноважень. Насамперед ідеться про повноваження щодо забезпечення підготовки на розгляд ради:

- проектів програм соціально-економічного та культурного розвитку;
- цільових програм з інших питань самоврядування;
- місцевого бюджету та звіту про його виконання;
- оприлюднення затверджених радою програм, бюджету та звітів про їх виконання [7].

В українському законодавстві перелік організаційно-правових форм діяльності органів місцевого самоврядування включає: сесії; окремі та спільні засідання постійних комісій, підкомісій і робочих груп; засідання президій обласних, районних рад; засідання тимчасових контрольних комісій; персональна робота голови ради, секретаря, заступників голови ради; виконавчого комітету ради; робота депутатів у виборчих округах; участь голови ради чи депутатів у загальних зборах громадян за місцем проживання; участь депутатів із правом дорадчого голосу в засіданнях інших місцевих рад та їх органів, органів самоорганізації населення; звіти сільських, селищних, міських голів перед територіальною громадою, депутатів перед виборцями [10, с. 59].

Звітування голів сільських, селищних, міських рад про свою роботу є важливою організаційною формою забезпечення їх відповідальності. Законодавством визначено, що сільські, селищні, міські голови не рідше ніж один раз на рік звітують про свою роботу перед територіальною громадою на відкритій зустрічі з громадянами.

Також передбачено, що на вимогу не менше ніж половини депутатів відповідної ради сільські, селищні, міські голови зобов'язані звітувати перед радою про роботу виконавчих органів

ради в будь-який визначений ними термін. Крім того, питання відповідальності голів сільських, селищних, міських рад передбачає його щорічний звіт про здійснення державної регуляторної політики виконавчими органами відповідної ради [7]. Заслуховування цих двох видів звіту є виключною компетенцією сільських, селищних, міських рад.

Законодавство закріплює такі основні види звітування голів сільських, селищних, міських рад: звіт про свою роботу перед територіальною громадою на відкритій зустрічі з громадянами; звіт перед радою про роботу виконавчих органів ради; щорічний звіт про здійснення державної регуляторної політики виконавчими органами відповідної ради. При подальшому визначенні організаційно-правових основ звітування голів сільських, селищних, міських рад важливим є врахування того, що статус голів рад та їхні повноваження регулюються законом.

Практичне застосування визначених положень законодавства зазнає труднощів. Свідченням цього є проведений аналітиками моніторинг судових рішень, що містяться в Єдиному державному реєстрі судових рішень. Так, за період з 2006 по 2013 рр. неправомірні діяння сільських, селищних, міських голів щодо звітування оскаржували близько 10 разів. Суб'єктами звернення до суду були як члени територіальної громади – мешканці сіл, селищ, міст, так і депутати відповідних місцевих рад. Предметом позовів було незвітування головної посадової особи територіальної громади перед територіальною громадою на відкритій зустрічі з громадянами, неоприлюднення інформації про час та місце звітування [5]. При цьому невиконання обов'язків головами щодо звітування відбувається в перший рік-півтора зайняття ними посад сільських, селищних, міських голів [5]. Така практика підтверджує існування проблеми в організації діяльності голів сільських, селищних, міських рад, яка спричиняє неналежне виконання ними обов'язків та ускладнення питання спілкування з представниками територіальної громади, тобто забезпечення зворотного зв'язку.

Бездіяльність голів рад щодо звітування про свою роботу є одним із приводів загострення конфліктних ситуацій між ним та депутатами. Це може спричинити висловлювання недовіри до складу, якості роботи виконкому, прийняття рішення про недовіру сільським, селищним, міським головам. Підставами дострокового припинення повноважень сільських, селищних, міських голів є порушення Конституції України, законів України, прав і свобод громадян, неналежне здійснення наданих йому повноважень [7]. Перелічені підстави дозволяють достроково припинити повноваження сільських, селищних, міських голів на основі

рішення місцевого референдуму або за рішенням відповідної ради, прийнятого шляхом таємного голосування не менш як двома третинами голосів депутатів від загального складу ради. Що стосується місцевого референдуму, то процедура проведення цієї форми безпосередньої демократії має бути закріплена у відповідному законі, оскільки Закон України «Про всеукраїнський та місцеві референдуми» втратив чинність у 2012 р.

Вітчизняний досвід щодо звітування головами сільських, селищних, міських рад про свою роботу перед територіальною громадою свідчить про наявність певних труднощів. Посадові особи місцевого самоврядування неправильно трактують поняття «звітування» та ототожнюють його з інформуванням громадян на зустрічах із ними. У цьому випадку звітування про роботу перед територіальною громадою голови розуміють як інформування громадян про соціально-економічний розвиток відповідної територіальної громади та виконання місцевого бюджету. Однак така форма зустрічі не містить інформації про виконання особисто головами сільських, селищних, міських рад своїх повноважень та не відповідає положенням законодавства щодо цього питання. Водночас відсутність чіткої регламентації визначення положень щодо процедури звітування голів рад перед громадою та перелік питань, які необхідно висвітлювати під час звіту, дозволяють по-різному трактувати діяльність чи бездіяльність голів стосовно звітування перед територіальною громадою.

Досвід звітування голів сільських, селищних, міських рад свідчить про важливість врахування таких моментів: лише фактична відсутність звіту є свідченням незвітування; не варто замінювати звітування інформуванням; необхідно повідомляти про час і місце звітування міських голів; у змісті звіту слід розкривати відомості про роботу голів за період головування [5].

З урахуванням того що процедура звітування, передбачена законодавством, чітко не визначає механізм проведення відкритих зустрічей, складно визначити відповідну організаційну форму проведення звітування. У цьому випадку допускається ототожнення звітування голови на засіданні ради в присутності громадян зі звітуванням на відкритій зустрічі з громадянами. Стосовно цього слід враховувати, що звітування голови ради про свою роботу перед територіальною громадою відбувається на відкритій зустрічі відповідного голови з громадянами, у випадку звітування голови про роботу на черговій сесії воно, відповідно, здійснюється в межах сесійної роботи ради, що не повною мірою відповідає вимогам законодавства щодо проведення цього виду звітування.

Важливим є врахування того, що в ситуації звітування за

присутністю членів територіальної громади, навіть якщо воно здійснюється на засіданні ради, необхідно організувати звітування сільських, селищних, міських голів так, щоб було дотримано форму звітування. У змісті звіту необхідно розкрити відомості про роботу голови за період головування.

Труднощі, які виникають під час проведення процедури звітування голів сільських, селищних, міських рад, підтверджують необхідність усунення існуючих недоліків та конкретизації окремих аспектів цього питання. Передусім ідеться про чітку регламентацію цієї процедури в статуті відповідної територіальної громади. Водночас виникає питання повноти існуючих положень законодавства з цього аспекту, які визначають статус та повноваження голів сільських, селищних, міських рад. Повністю підтримуємо висновок Ю. Шпака про те, що дії, які становлять зміст організаційної форми діяльності, не обов'язково мають бути закріплені в законі [10, с. 59]. Відповідно практика функціонування органів і посадових осіб місцевого самоврядування вимагає належного визначення правил і норм здійснення організаційних форм їх діяльності.

Так, якщо проаналізувати досвід визначення питання звітування голів сільських, селищних, міських рад у статутах територіальних громад, то побачимо підтвердження недосконалості висвітлення цього питання. Наприклад, у статуті територіальної громади м. Дніпропетровськ у ст. 28 зазначено, що міський голова є підзвітним, підконтрольним і відповідальним перед територіальною громадою міста, відповідальним перед міською радою, а з питань здійснення виконавчим комітетом міської ради повноважень органів виконавчої влади – підконтрольним органам виконавчої влади. У ст. 30 закріплено положення про забезпечення підготовки на розгляд міської ради проектів програм соціально-економічного та культурного розвитку міста, цільових програм з інших питань самоврядування, місцевого бюджету та звіту про його виконання, оприлюднення затверджених міською радою програм, бюджету та звітів про їх виконання. У статуті також закріплено компетенцію міської ради щодо заслуховування звіту міського голови про діяльність виконавчих органів ради [8]. Таке формулювання повною мірою відповідає відповідним положенням Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні».

Більш детально в статуті прописано положення щодо звітування про виконання бюджету, цьому присвячено окрему ст. 83 статуту. Також у розділі «Майно територіальної громади» у ст. 87 закріплено обов'язок міського голови або за його дорученням одного із заступників щорічного звітування стосовно управління корпоративними правами територіальної громади [8].

Питання відповідальності органів і посадових осіб місцевого самоврядування шляхом їх інформування та звітування відображене й у ст. 13 статуту, у якій зазначено таке: «Органи та посадові особи місцевого самоврядування є підзвітними, підконтрольними і відповідальними перед територіальною громадою. Вони періодично, але не менш як два рази на рік, інформують населення про виконання програм соціально-економічного та культурного розвитку, бюджету міста, з інших питань місцевого значення, звітують перед територіальною громадою про свою діяльність» [8]. Під час визначення відповідальності органів і посадових осіб місцевого самоврядування питання звітування голови перед територіальною громадою окремо не виділяється, увагу зосереджено на інформуванні та звітуванні органів і посадових осіб місцевого самоврядування в цілому.

У статуті не вдалося конкретизувати положення базового законодавчого акта у сфері місцевого самоврядування щодо вимог до порядку організації й проведення звітування міського голови про свою діяльність. Тобто нечіткість цих положень на законодавчому рівні бачимо і на рівні локальної нормотворчості. Такий підхід посилює декларативний характер питання звітування головної посадової особи територіальної громади та не сприяє формуванню персональної відповідальності цих осіб за свою діяльність.

Таким чином, дослідження підтверджує думку про необхідність удосконалення організаційних форм роботи органів та посадових осіб місцевого самоврядування. Продовжуючи думку про неможливість визначення вичерпного переліку цих форм роботи органів місцевого самоврядування в Законі України «Про місцеве самоврядування в Україні» та необхідність пошуку нових форм з метою підвищення ефективності функціонування цих органів [10, с. 62], можна зазначити таке. Сьогодні актуальною є необхідність уточнення та конкретизації процедурних питань діяльності органів та посадових осіб місцевого самоврядування в локальних нормативних актах. Це дозволить створити кращі умови для забезпечення переходу принципів гласності, підзвітності та відповідальності перед територіальними громадами їх органів та посадових осіб із теоретичної площини в практичну діяльність у системі місцевого самоврядування.

Так, для подальшого розвитку практики звітування сільських, селищних, міських голів про свою роботу перед територіальною громадою важливим та необхідним є чітке визначення процедури його проведення в статуті відповідної територіальної громади. Подолання формальності підходу до здійснення такого звітування

потребує врахування таких моментів під час визначення процедури його організації й проведення:

- чіткість дотримання вимог до змісту такого документа, як звіт, тобто необхідність повідомлення про виконання роботи голови за відповідний період із зазначенням мети, поставлених завдань, розкриттям досягнень та недоліків, висновками та окресленням подальших перспектив і завдань;

- обов'язковість дотримання вимог інформування громадян про час, місце проведення звітування та висвітлення матеріалів звіту в засобах масової інформації, на веб-сайті відповідної ради;

- відкритість зустрічі з громадянами, що, серед іншого, передбачає можливість громадян внести пропозиції, висловити ставлення до діяльності голів сільських, селищних, міських рад.

Дотримання таких основних вимог дозволить забезпечити зворотний зв'язок між головною посадовою особою територіальної громади та громадою, створити умови для забезпечення впливу громадян на процес вирішення питань місцевого значення.

Деталізація процедури звітування сільських, селищних, міських голів про діяльність виконавчих органів ради, на нашу думку, має бути відображена як у статуті територіальної громади, так і в регламенті ради, регламенті виконавчого комітету ради. Необхідно дотримуватися вимог, які висуваються до звіту. Важливим є забезпечення доступу до матеріалів звіту. За формою проведення таке звітування відбувається перед депутатами відповідної ради. З урахуванням того що воно здійснюється на вимогу не менше ніж половини депутатів відповідної ради, його природа, вочевидь, пов'язана з намаганням визначити можливі засоби врегулювання питань невдоволення депутатів роботою голови, конфліктів у сфері їх взаємовідносин. Такий вид звітування є одним з основних механізмів забезпечення відповідальності сільських, селищних, міських голів за діяльність виконавчих органів ради.

Чітка регламентація звітування сільських, селищних, міських голів дозволить уникнути вільного трактування положень законодавства та труднощів, пов'язаних із визначенням форм та порядку його здійснення. Для подальшого дослідження за цим напрямом особливого значення набуває потреба розробки рекомендацій щодо застосування нових положень законодавства з питань співробітництва територіальних громад, об'єднання територіальних громад та організації діяльності органів та посадових осіб місцевого самоврядування в умовах трансформації вітчизняної системи місцевого самоврядування.

Список використаних джерел / List of references

1. **Борденюк В.** Методологічні основи співвідношення методів державного управління та методів здійснення місцевого самоврядування (правові аспекти) / В. Борденюк // Вісн. Акад. прав. наук України : зб. наук. пр. – 2010. – № 4. – С. 68 – 79 [Bordeniuk V. Metodolohichni osnovy spivvidnoshennia metodiv derzhavnoho upravlinnia ta metodiv zdiisnennia mistsevoho samovriaduvannia (pravovi aspekty) / V. Bordeniuk // Visn. Akad. prav. nauk Ukrainy : zb. nauk. pr. – 2010. – № 4. – S. 68 – 79].

2. **Діхтієвський П. В.** Повноваження представницьких органів місцевого самоврядування Польщі та України: порівняльний аналіз / П. В. Діхтієвський, А. Й. Бучинська // Публічне право : наук.-практ. юрид. журн. – 2013. – № 1(9). – С. 59 – 66 [Dikhtievskiy P. V. Povnovazhennia predstavnytskykh orhaniv mistsevoho samovriaduvannia Polshchi ta Ukrainy: porivniialnyi analiz / P. V. Dikhtievskiy, A. Y. Buchynska // Publichne pravo : nauk.-prakt. yuryd. zhurn. – 2013. – № 1(9). – S. 59 – 66].

3. **Кузнецов А. О.** Акти органів та посадових осіб місцевого самоврядування: теоретичний аспект / А. О. Кузнецов // Держ. буд-во : електрон. наук. фак. вид. – 2011. – № 1. – Режим доступу : http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv [Kuznetsov A. O. Akty orhaniv ta posadovykh osib mistsevoho samovriaduvannia: teoretychnyi aspekt / A. O. Kuznetsov // Derzh. bud-vo : elektron. nauk. fakh. vyd. – 2011. – № 1. – Rezhym dostupu : http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv].

4. **Кулешов О. О.** Питання організації та діяльності виконавчих органів місцевих рад в системі державного управління / О. О. Кулешов // Вісн. Акад. адвокатури України : наук. журн. – 2011. – Число 1(20). – С. 18 – 23. – Режим доступу : nbuv.gov.ua/j-pdf/vaau_2011_1_3.pdf [Kuleshov O. O. Pytannia orhanizatsii ta diialnosti vykonavchykh orhaniv mistsevykh rad v systemi derzhavnoho upravlinnia / O. O. Kuleshov // Visn. Akad. advokatury Ukrainy : nauk. zhurn. – 2011. – Chyslo 1(20). – S. 18 – 23. – Rezhym dostupu : nbuv.gov.ua/j-pdf/vaau_2011_1_3.pdf].

5. **Кунька Г.** Як змусити міського голову та депутата через суд прозвітувати перед громадою? / Галина Кунька. – Режим доступу : www.gromada.lviv.ua/article/874 [Kunka H. Yak zmusyty miskoho holovu ta deputata cherez sud prozvituvaty pered hromadoiu? / Halyna Kunka. – Rezhym dostupu : www.gromada.lviv.ua/article/874].

6. **Місцеве самоврядування в Україні: сучасний стан та основні напрями модернізації** : наук. доп. / [редкол. : Ю. В. Ковбасюк та ін.] ; за заг. ред. Ю. В. Ковбасюка. – К. : НАДУ, 2014. – 128 с. [Mistseve samovriaduvannia v Ukraini: suchasnyi stan ta osnovni napriamy modernizatsii : nauk. dop. / [redkol. : Yu. V. Kovbasiuk ta in.] ; za zah. red. Yu. V. Kovbasiuka. – K. : NADU, 2014. – 128 s.].

7. **Про місцеве самоврядування в Україні** : Закон України від 21 трав. 1997 р. № 280/97-ВР. – Режим доступу : zakon3.rada.gov.ua/laws/show/280/97-vr [Pro mistseve samovriaduvannia v Ukraini : Zakon Ukrainy vid 21 trav.

1997 r. № 280/97-VR. – Rezhym dostupu : zakon3.rada.gov.ua/laws/show/280/97-vr].

8. **Статут територіальної громади м. Дніпропетровська** : прийнято Дніпропетровською міською радою XXIII скликання 13 черв. 2001 р. – Режим доступу : dniprorada.gov.ua/statut-teritorialnoi-gromadi-mdnipropetrovska [Statut terytorialnoi hromady m. Dnipropetrovska : pryiniato Dnipropetrovskoiu miskoiu radoiu XXIII sklykannia 13 cherv. 2001 r. – Rezhym dostupu : dniprorada.gov.ua/statut-teritorialnoi-gromadi-mdnipropetrovska].

9. **Чурсін В. П.** Форми забезпечення відповідальності органів місцевого самоврядування / В. П. Чурсін // Наук. розвідки з держ. та муніцип. упр. – 2013. – № 2. – Режим доступу : rozvidky.amu.edu.ua/sites/default/files/files/NR_2013_2_AMU_2_2013_CHURSIN.pdf [Chursin V. P. Formy zabezpechennia vidpovidalnosti orhaniv mistsevoho samovriaduvannia / V. P. Chursin // Nauk. rozvidky z derzh. ta munitsyp. upr. – 2013. – № 2. – Rezhym dostupu : rozvidky.amu.edu.ua/sites/default/files/files/NR_2013_2_AMU_2_2013_CHURSIN.pdf].

10. **Шпак Ю. А.** Поняття та види організаційних форм діяльності органів місцевого самоврядування / Ю. А. Шпак // Наук. вісн. Міжнар. гуманіт. ун-ту. Сер. «Юриспруденція». – 2013. – № 5. – С. 58 – 62 [Shpak Yu. A. Poniattia ta vydy orhanizatsiinykh form diialnosti orhaniv mistsevoho samovriaduvannia / Yu. A. Shpak // Nauk. visn. Mizhnar. humanit. un-tu. Ser. «Yurysprudentsiia». – 2013. – № 5. – S. 58 – 62].

Надійшла до редколегії 01.07.15